

คิด Innovation ยาก ???

สมลักษณ์ บุณนาค

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

Innovation คืออะไร

เมื่อพูดถึง Innovation ศัพท์हरुที่แปลเป็นภาษาไทยว่า นวัตกรรม ฟังแล้วก็ต้องแปลคำไทยเป็นไทยอีกที คนทั่วไปมักเข้าใจว่าการเกิด นวัตกรรมนั้นน่าจะไกลตัวหรือยากที่จะเข้าถึง ซึ่งก่อนที่ผู้เขียนจะเข้ารับ การอบรมหลักสูตรนี้ก็คิดว่า เรื่องนวัตกรรมยาก จึงต้องลงสมัครเรียน “เรื่องยาก ๆ นี้” และหลักสูตรนี้ก็ได้อเฉลยคำตอบที่น่าสนใจจึงอยากทบทวน ความหมายของนวัตกรรมกันหน่อย

คำว่า Innovation ตามรากศัพท์มาจากคำว่า innovare ในภาษา ลาติน แปลว่า แหกแนวหรือทำสิ่งใหม่ขึ้นมา ตามพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมาย นวัตกรรม ว่า สิ่งที่ทำขึ้นใหม่ หรือแปลกจากเดิมซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ เป็นต้น และจากการค้นคว้าความหมายนี้จากเอกสารวิชาการอื่น ๆ เป็นการยืนยัน ว่า นวัตกรรม ยังหมายรวมถึง วิธีการปฏิบัติใหม่ ๆ ที่แปลกไปจากเดิม โดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบวิธีการใหม่ ๆ ขึ้นมา หรือการปรุงแต่ง ของเก่าให้ใหม่หรือดีขึ้น หรือพัฒนาการปฏิบัติบางอย่างให้ได้ผลดี ทำให้

ก้าวไปสู่จุดหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือการนำสิ่งใหม่เข้ามาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจากวิธีการที่ทำอยู่เดิมเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้นไม่ว่ากิจการใด ๆ เมื่อมีการนำเอาความเปลี่ยนแปลงใหม่ เข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมก็เรียกได้ว่าเป็นนวัตกรรม ฟังแล้วคงจะรู้สึกนวัตกรรมไม่น่ายาก และในความเป็นจริงเราสัมผัสและได้รับข้อมูลข่าวสารหรือบริโภคนวัตกรรมที่เป็นนวัตกรรมทุกวัน ยกตัวอย่างที่เห็นชัด เช่น โฆษณาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางหรือเครื่องดื่มที่บอกสรรพคุณใหม่ ๆ อยู่เสมอ หรือการเพิ่มความแปลกใหม่และประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้นของเครื่องซักผ้าหรือตู้เย็น หรือแม้แต่ในการทำงานที่ปรับวิธีการใหม่เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น นวัตกรรมจึงเป็นวิธีการใหม่ใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลดีขึ้น คำถามคือ “แล้วจะทำอย่างไรให้เกิดผลที่ดีขึ้น ?”

เมื่อจะสร้างนวัตกรรม

วิชานวัตกรรมได้สอนวิธีง่าย ๆ ในการสร้างนวัตกรรม โดยใช้เพียงคำว่า “เพิ่มคุณค่า” การเพิ่มคุณค่าสามารถใช้ได้กับสิ่งของทั้งที่กินไม่ได้ กินได้ และสามารถใช้กับความคิด วิธีการหรือวิธีปฏิบัติที่เป็นอยู่เดิม เทคนิควิธีหนึ่งที่ช่วยการเพิ่มคุณค่าคือ การจำแนกหรือแจกแจงรายละเอียดสิ่งของความคิดหรือวิธีการนั้นว่ามีองค์ประกอบที่ต้องใช้อะไรบ้าง พยายามแยกแยะให้ได้มากที่สุดแล้วคัดเลือกองค์ประกอบมา 1 อย่าง หรือจะพิจารณาส่วนที่เป็นอุปสรรคเพื่อหาวิธีการปรับปรุง และนำส่วนที่คัดเลือกหรือที่เป็นอุปสรรคมาวิเคราะห์ถึงหน้าที่ขององค์ประกอบนั้น พร้อมกับสร้างหน้าที่ใหม่หรือใส่บทบาทใหม่ หรือใส่เครื่องมือใหม่เข้าไปเพื่อเปลี่ยน

รูปแบบให้กับองค์กรประกอบขึ้นนั้น ก็จะได้นวัตกรรมสำหรับสิ่งของ ขั้นตอน หรือวิธีการที่ต่างไปจากเดิม *คำถามต่อคือ “แล้วแค่นี้เองหรือ ?...”*

ในยุคปัจจุบันนี้จะเห็นอย่างชัดเจนว่า ความใหม่จะมาพร้อมกับ ความทันสมัยและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเสมอ เช่นเดียวกันการสร้าง เครื่องมือใหม่ รูปแบบใหม่ หรือหน้าที่ใหม่ ย่อมตั้งอยู่บนฐานของ Digital literacy ดังนั้น ท่ามกลางสังคมดิจิทัล (Digital Society) และไอโอที (IoT : Internet of Things) นี้ การสร้างนวัตกรรมใด ๆ หรือการเพิ่ม คุณค่าให้กับงานไม่อาจจะหลีกเลี่ยงความรู้ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน รวมถึงพัฒนากระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เกิด ประโยชน์ และได้ผลลัพธ์ที่มี ประสิทธิภาพ ทั้งด้านความเร็ว ด้านทรัพยากรและด้านบริหารจัดการ

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยเสริมในการบริหารจัดการ จึงเป็น การสร้างนวัตกรรมอย่างหนึ่งในการปฏิบัติงานให้การทำงานรวดเร็วยิ่งขึ้น และเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์กรด้านต่าง ๆ ได้ ไม่ใช่แค่ การพัฒนาผลงานใหม่เท่านั้น แต่เกี่ยวข้องกับการสร้างคุณภาพ ความประหยัด การบริหารความเสี่ยง การลดขั้นตอน การลดต้นทุน ระยะเวลา และ ตอบสนองความต้องการขององค์กรและประชาชนให้สามารถเข้าถึงข้อมูล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ของคนในองค์กรด้วย *คำถามท้ายสุดคือ “ใครจะเป็นคนคิดนวัตกรรม...?”*

ความร่วมมือสร้างความคิดใหม่

คน เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดการเพิ่มคุณค่ารวมถึงการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัล ในหลักสูตรนี้สอนให้มองคุณค่าที่สามารถเกิดวิธีการใหม่และเครื่องมือใหม่ได้จากความคิดที่หลากหลาย เพราะสิ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลงหรือความคิดที่แปลกใหม่อาจมาจากจุดเล็ก ๆ หรือการรวมหลายจุดเข้าด้วยกัน ความร่วมมือจึงเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นที่จะผลักดันให้เกิดมุมมองที่ต่างด้านและผลลัพธ์ปลายทางที่เป็นนวัตกรรม

ความร่วมมือมีหลายระดับตั้งแต่ระดับสนทนา (Conversation) ระดับประสานงาน (Coordination) ระดับร่วมงาน (Cooperation) จนถึงระดับความร่วมมือ (Collaboration) ซึ่งระดับสุดท้ายนี้เป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่เป้าหมาย การวางแผนใช้ทรัพยากร พร้อมกับยอมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน ดังนั้น สิ่งที่จะต้องทำคือการระดมความคิดจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นทั้งหมด และร่วมกันคิดสิ่งที่ต้องการเห็นขึ้นมา นอกจากนี้ สิ่งที่จะช่วยเสริมให้เกิดพลังความคิดคือ ข้อมูล การสร้างฐานข้อมูลที่เป็นระบบ (Big Data) เป็นส่วนที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการบูรณาการข้อมูลในทุกระดับเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จได้

แนวทางการประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมและความร่วมมือนี้ เมื่อนำมาสังเคราะห์ร่วมกับบริบทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแล้ว พบว่าแนวพระราชดำริและหลักการทรงงาน 23 ประการ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระ

พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานไว้ นั่นล้วนเป็นนวัตกรรมทางความคิด วิธีการและการบริหารจัดการทั้งสิ้น ทั้งนี้ในการประยุกต์ใช้แนวคิดนวัตกรรมในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสามารถกระทำได้หากจะมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดระบบแผนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบราชการ 4.0 โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน เช่น โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (Royal Development Study Center : RDSC) เป็นต้น

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ถือเป็นหัวใจของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการที่ได้นำแนวพระราชดำริและหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์ใช้ให้เห็นผลในการปฏิบัติงานเป็นรูปธรรมอย่างครบถ้วน เป็นต้นแบบของการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy) ที่สมบูรณ์ ซึ่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ศึกษาวิจัย ทดลอง ค้นคว้าหาวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ และเป็นพื้นที่ส่วนย่อยของการพัฒนาในภูมิภาคนั้น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรของประชาชนให้มีผลผลิตที่ดี พร้อมทั้งยกระดับความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิตและรายได้ให้สูงขึ้น โดยมีการจัดตั้งทั้งหมด 6 แห่ง คือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จังหวัดนราธิวาส ศูนย์ศึกษา

การพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จังหวัดจันทบุรี ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัดเชียงใหม่ และ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งทั้ง 6 ศูนย์ศึกษาฯ มีส่วนราชการระดับกรมที่รับผิดชอบดำเนินงานหลายหน่วยงาน มีการดำเนินงานที่เหมือนกันใน 3 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานขยายผล และด้านงานบริหาร โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เป็นหน่วยงานหลัก ในการกำกับดูแลและสนับสนุนงบประมาณ

ด้านแผนงานและงบประมาณ ศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง จะเสนอ โครงการทั้งด้านงานวิชาการ งานขยายผลและงานบริหารเพื่อขอรับการ สนับสนุนงบประมาณจากสำนักงาน กปร. เป็นประจำทุกปี ๆ ละ 2 - 3 ครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการศึกษา วิจัย ทดลอง ซึ่งมีจำนวนประมาณ 30 โครงการต่อปี โดยในกระบวนการเสนอแผนงานและงบประมาณจะเสนอ มายังสำนักงาน กปร. มีขั้นตอนการเสนอเรื่องผ่านกองที่รับผิดชอบในการรวบรวม การตรวจสอบและการวิเคราะห์โครงการหลายขั้นตอนก่อนที่จะเสนอ โครงการให้ผู้บริหารพิจารณาเห็นชอบและเสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณา อนุมัติ และในระหว่างปีศูนย์ศึกษาฯ จะต้องมีการจัดทำรายงานผลการ ดำเนินงานและรายงานการใช้เงินงบประมาณตามรายไตรมาสจนกว่าจะจบ โครงการ นอกจากนี้ยังมีการทำรายงานผลสำเร็จเมื่อโครงการสิ้นสุด ซึ่งใน กระบวนการจะต้องผ่านขั้นตอนการเสนอรายงานตามสายงานรูปแบบเดิม และในบางครั้งต้องส่งกลับให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการปรับปรุง จนกว่าจะถูกต้อง ทั้งนี้ การนำส่งเอกสารและการสื่อสารระหว่าง

ศูนย์ศึกษาฯ กับสำนักงาน กปร. ยังเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว คือ การนำส่งเป็นหนังสือ ไปรษณีย์ แฟกซ์ ทำให้เสียเวลาในการจัดส่ง พอสสมควร หรือการสื่อสารแบบสองทาง เช่น โทรศัพท์ โลกออนไลน์ หรืออีเมลล์ เป็นต้น ซึ่งมีข้อสังเกตคือข้อมูลเป็นส่วนๆ ไม่สามารถจัดระบบตัวเอง

ดังนั้น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดระบบแผนงาน โครงการศูนย์ศึกษาฯ จะเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร โครงการได้ โดยเป็นการลดขั้นตอนการเสนอโครงการระหว่างศูนย์ศึกษาฯ มายังสำนักงาน กปร. และระหว่างกองต่าง ๆ ให้สะดวกและรวดเร็ว ยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถช่วยสำนักงาน กปร. ในการตรวจสอบ วิเคราะห์ และติดตามผลโครงการ นอกจากนี้ การบันทึกข้อมูลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จะเพิ่มขีดความสามารถในการสืบค้นข้อมูลโครงการ แผนงาน งบประมาณ รวมถึงผลการดำเนินงานของโครงการ ตลอดจนผลงาน ศึกษาวิจัย พร้อมทั้งเป็นการพัฒนาข้อมูลของศูนย์ศึกษาฯ ให้เป็น ปัจจุบัน ยิ่งกว่านั้นสามารถเชื่อมโยงกับระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ พัฒนาเป็นฐานข้อมูลของโครงการศูนย์ศึกษาฯ (RDSC Big Data) ทั้งการรวบรวมพระราชดำริ แผนงาน งบประมาณ และผลการดำเนินงานทั้งหมดของศูนย์ศึกษาฯ ซึ่งสามารถเรียกดูข้อมูลได้ทุก เวลาและทุกอุปกรณ์ นอกจากนี้ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล โครงการศูนย์ศึกษาฯ เพื่อการใช้ประโยชน์ได้ในจุดเดียว ดังนั้น การนำ เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการจัดระบบแผนงานโครงการศูนย์ศึกษาฯ อันเนื่องมาจากพระราชดำริจะอำนวยความสะดวกให้แก่ สำนักงาน กปร. และศูนย์ศึกษาฯ ให้มีการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

ยิ่งกว่านั้นหากนำไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น ๆ ด้วยก็จะเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงาน การใช้งาน และการจัดเก็บข้อมูลโครงการที่เป็นระบบ และเป็นฐานข้อมูลของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (RDPs Big Data) ต่อไป

อย่างไรก็ตาม การจัดระบบแผนงานของโครงการศูนย์ศึกษาฯ ที่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างตรงจุดนั้นต้องการความร่วมมือระหว่างสำนักงาน กปร. กับศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง ในการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการพัฒนาดิจิทัลร่วมกัน การกำหนดรูปแบบข้อมูล สร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารผ่านระบบดิจิทัล ตั้งแต่ขั้นตอนการเสนอโครงการ การวิเคราะห์ การอนุมัติ การรายงานผล จนถึงสิ้นสุดโครงการ ทั้งนี้ ข้อคำนึงซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบอย่างไม่อาจเลี่ยงได้คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เนื่องจากการปฏิรูบบางการทำงานเดิมหรือแบบพิมพ์แล้วปรินท์มาเป็นการทำงานผ่านระบบดิจิทัล เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติควรมีทัศนคติที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนพฤติกรรมในการประสานงาน การจัดเตรียมข้อมูลให้ครบถ้วนสำหรับจัดทำโครงการต่าง ๆ ตลอดจนความกระตือรือร้นในพัฒนาทักษะตนเอง ในขณะที่เดียวกันผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยขึ้นด้วย นอกจากนี้ ความสำเร็จของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ยังขึ้นอยู่กับข้อจำกัดด้านงบประมาณและการตัดสินใจที่จะพัฒนาเครื่องมือ โปรแกรม และบุคลากร ซึ่งจะเป็นส่วนสนับสนุนให้หน่วยงานสนองต่อระบบราชการ 4.0 และสามารถก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัลต่อไป

โลกได้เปลี่ยนแปลงไปตามความคิดที่ไม่มีวันหยุดนิ่ง บทความนี้มุ่งหมายเสนอมุมมองหนึ่งของนวัตกรรมและการประยุกต์ใช้เนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรมในหลักสูตร Digital Literacy, Innovation and Collaboration โดยเชื่อมั่นว่าความร่วมมือจากทุกฝ่ายจะเป็นพลังสร้างความเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ เพียงแค่ผนวก 3 สิ่งเข้าด้วยกัน นั่นคือ ความร่วมมือ เครื่องมือ และความคิด เพราะ 3 สิ่งนี้เป็นพลังที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นนวัตกรรมอย่างที่ไม่เคยปรากฏได้

